IT-TRIBUNAL GĦAL TALBIET ŻGĦAR

Ġudikatur

AVV. JULIANA SCERRI FERRANTE

Seduta tat-Tnejn, 3 ta' Ottubru 2022

Talba numru 272/2020SFJ

NOEL SPITERI (513361M) U DENISE SPITERI (543065M)
VS.
MARCUS MERCIECA (0136079M) U CARLA MERCIECA (0551680M)

It-Tribunal:

Ra l-Avviż tat-Talba ppreżentat fil-11 ta' Novembru 2020 li permezz tiegħu l-atturi talbu li l-konvenuti jkunu kkundannati jħallsuhom l-ammont ta' elfejn u ħames mija u wieħed u għoxrin Ewro (€2,521) rappreżentanti allegati danni kkawżati mill-konvenuti lill-atturi;

Ra r-Risposta tal-konvenuti ppreżentata fid-9 ta' Frar 2021 li permezz tagħha talbu li t-talbiet tal-atturi jiġu miċħuda;

Ra d-digriet tat-8 ta' Ġunju 2021 li permezz tiegħu ċaħad it-talbiet tal-atturi għal żieda fis-sorte;

Sema' l-provi, ra d-dokumentazzjoni kollha ppreżentata, u ra li l-kawża tħalliet għas-sentenza għad-19 ta' Settembru 2022.

<u>Kummenti tat-Tribunal dwar ir-Risposta tal-konvenuti</u>

It-Tribunal jibda billi josserva li r-Risposta tal-konvenuti hija pjuttost stramba. Filwaqt li fl-ewwel eċċezzjoni huma jgħidu li t-talbiet tal-atturi huma infondati fil-fatt u fid-dritt, il-bqija tal-eċċezzjonijiet jindikaw li l-konvenuti almenu jaċċettaw xi ftit responsabilità (minkejja li mbagħad, fid-disa' eċċezzjoni jgħidu li qed

jikkontestaw anki r-responsabilità). Fit-tieni eċċezzjoni, il-konvenuti jgħidu li l-atturi "*esaġeraw it-talba tagħhom*". Fir-raba' eċċezzjoni, il-konvenuti jgħidu li l-atturi "*ivvintaw xogħlijiet li ma sarux jew li ma kienx hemm bżonnhom u wkoll esaġeraw il-valur tax-xogħlijiet li allegaw li għamlu*". Minbarra dan, huwa osservat li f'diversi punti fir-Risposta, il-konvenuti rreferew għall-obbligu tal-persuna ddanneġġjata li timminimizza d-danni.

It-Tribunal jirreferi għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell (Superjuri) fl-ismijiet ***Gabriel Parnis et vs. Joseph Cucciardi et*** (16 ta' April 2004), fejn dik il-Qorti qalet:

> *12. Illi ghalkemm huwa minnu li fi proceduri bil-miktub f'materja ta' eccezzjonijiet tezisti l-possibilità li l-eccipjent jissolleva eccezzjonijiet alternattivi, kif ukoll li jaghmel dan "bla pregudizzju", b'danakollu xorta wahda jibqa' dmir tal-parti eccipjenti li tara li f'dak li hija tkun qeghdha tasserixxi bil-gurament per via ta' eccezzjoni ma jkunx hemm hwejjeg li huma manifestament konfliggenti. Ghalkemm ix-xjenza legali tista' twassal biex l-impostazzjoni tal-premessi u t-talbiet fl-att tac-citazzjoni, kif ukoll l-eccezzjonijiet fin-nota tal-konvenut isiru b'certa teknika u hila, dan ma jfissirx li parti f'kawza ghandha tithalla tbiddel impenement att procedurali f'espedjent ta' mera konvenjenza jew, aghar u aghar, fi stratagemma intiza biss biex tinnewtralizza l-azzjoni istitwita kontriha mill-parti l-ohra. Fi kliem aktar semplici, kull parti ghandha d-dmir li tkun veritiera u leali lejn il-Qorti u lejn il-parti avversarja fl-interess suprem tal-gustizzja. Fil-kaz in ezami, jidher evidenti li l-parti konvenuta riedet tkun, kif jinghad bl-Ingliz "too clever by half". Fl-istess nifs li l-konvenuti qeghdin jichdu bil-gurament taghhom zewg fatti specifici, jigifieri li huma rcevew in depozitu ammont ta' flus, kif ukoll numru ta' oggetti tad-deheb minghand l-atturi, qed jghidu li jekk stess dan kien minnu (!) allura huma kienu "a loro volta" kredituri ta' l-atturi u li kemm-il darba tali talba da parti ta' l-atturi kellha tintlaqa', din ghandha tigi pacuta mal-kreditu pretiz minnhom.*
>
> *13. Din il-Qorti wara li ezaminat akkuratament is-sentenza appellata, jidhrilha li l-ewwel Qorti kienet altru milli korretta meta sabet li l-asserzjonijiet tal-konvenuti – kif jemanaw min-nota ta' eccezzjonijiet u esposti mill-gdid u b'izjed enfasi fit-talba rikonvenzjonali – bhala kontradittorji. Mhux hekk biss, imma l-ewwel Qorti sabet ukoll li b'dak li qeghdin jasserixxu l-konvenuti ghal fini ta' tpacija – jigifieri li hemm zewgt idjun x'jigu pacuti ma' xulxin – li b'daqstant il-konvenuti kienu qeghdin effettivament jirrikonoxxu l-kreditu pretiz mill-atturi. Din il-Qorti hija pjenament konkordi ma' dak li gie ritenut mill-ewwel Qorti.*"

It-tielet eċċezzjoni tal-konvenuti taqra hekk: "*Illi l-atturi żiedu danni li żgur li ma ġewx ikkawżati mill-konvenuti.*"

Jekk wieħed iħares lejn din l-eċċezzjoni mill-ottika opposta, wieħed jista' faċilment jikkonkludi li <u>l-konvenuti stess</u> qed jgħidu li hemm <u>xi</u> danni li ġew ikkawżati lill-atturi mill-konvenuti, iżda mhux id-danni <u>kollha</u> subiti mill-atturi.

Bl-istess mod, fir-raba' eċċezzjoni, il-konvenuti jgħidu: "*Illi l-atturi vvintaw xogħlijiet li ma sarux jew li ma kienx hemm bżonnhom u wkoll esaġeraw il-valur tax-xogħlijiet li allegaw li għamlu – għalhekk huma wkoll naqsu mill-obbligu tagħhom li jimminimizzaw id-danni.*"

It-Tribunal jgħid ukoll li huwa qiegħed jixħet dawl fuq din il-kwistjoni fuq l-iskorta tal-każistika suċitata u anki fuq l-iskorta tas-sentenza tal-Prim' Awla fl-ismijiet ***Anjo Limited vs. Tal-Ħerba Construction Limited*** (24 ta' Frar 2016) u l-każistika hemm ikkwotata.

Provi ppreżentati

Noel Spiteri beda billi spjega li darba fost l-oħrajn, kuntrattur inkarigat mill-konvenuti pparkja l-vann tiegħu fid-*drive-in* tal-atturi u matul il-kors tax-xogħlijiet, xi ħaddiema minn tal-kuntrattur bdew iwaddbu xi materjal minn fuq għal isfel mingħajr ma wżaw *chute*, bil-konsegwenza li d-*drive-in* tal-atturi mtliet ġebel u trab. Spiteri kompla jgħid li għamel xi rapporti u saħansitra ġew il-Pulizija fuq il-post. Huwa allega li l-kuntrattur saħansitra heddu fil-preżenza tal-Pulizija.

Spiteri mbagħad irrefera għal episodju ieħor li matulu seħħew xi ħsarat fil-proprjetà tiegħu. Huwa qal li l-ħaddiema tal-kuntrattur imsemmi bdew iħallu ħafna trabijiet warajhom, *wires* maqtugħin, u saħansitra allega li kienu jitilgħu fix-*shaft* tiegħu mingħajr permess.

Imbagħad, Spiteri qal li l-istess ħaddiema battlulu t-tank tal-ilma li kellu fil-kamra tal-bejt u li twaddbu xi loqom tas-sigaretti fil-*water reservoir* tiegħu. Qal ukoll li ġew ikkawżati ħsarat fit-*tumble dryer* tiegħu, u li l-kuntrattur imqabbad mill-konvenuti spiċċa għalaq il-ventilaturi kollha tal-atturi. Huwa qal li konsegwentement, id-*dryer* saritilha ħsara u nħarqilha l-*element* tagħha.

Imbagħad qal li fis-sena 2020, l-atturi skoprew li l-ħaddiema ma tawx kas tal-faċċata tal-binja u ħallew il-fili miftuħin, bil-konsegwenza li daħal l-ilma fil-bini u kkawża ħsarat fil-kmamar tas-sodda.

Denise Spiteri ppreżentat affidavit li essenzjalment ikkonferma dak li kien xehed żewġha taħt ġurament.

Jeffrey Xuereb xehed u qal li kien kuntrattur imqabbad mill-atturi sabiex jagħmel xi tiswijiet. Huwa kkonferma d-dokumenti B u Ċ annessi mad-dokument DS2. Mill-bqija, huwa kkonferma li ħadem fil-proprjetà tal-atturi u kkonferma x-xogħlijiet li għamel.

Carla Mercieca ppreżentat affidavit li permezz tiegħu kkummentat dwar id-danni allegati mill-atturi.

Jason Muscat, ħaddiem imqabbad mill-konvenuti, xehed dwar ix-xogħol li għamel u l-metodoloġija wżata minnu. Huwa qal li għamel xi xogħol ta' brix fuq il-bejt iżda ma tajjar ebda trab għax mal-magna tal-brix kellu tip ta' magna li hekk kif isir il-brix, tiġbor it-trab kollu ġġenerat sabiex b'hekk, it-trab ma jtirx.

Ġie ppreżentat l-affidavit tal-**Perit Godwin Abela** li fih ikkummenta dwar il-pretensjonijiet tal-atturi rigwardanti l-ammonti mitluba minnhom.

Konsiderazzjonijiet tat-Tribunal dwar il-mertu

It-Tribunal jibda billi jirreferi għas-sentenza tal-Prim' Awla fl-ismijiet ***Mary Grace Vella vs. Clive Farrugia*** (deċiża fil-5 ta' Ottubru 2016), li fiha ntqal, essenzjalment, li *si tratta* ta' ħtija akwiljana, l-atturi jridu jippruvaw in-ness bejn l-aġir tal-konvenut u d-dannu soffert mill-atturi. F'dik is-sentenza, il-Qorti qalet:

> "*Ladarba l-azzjoni tal-attrici tinbena fuq il-htija akwiljana, jaqa' fuqha d-dmir li turi b'mod tajjeb bizzejjed li l-htija kienet tassew fl-imharrek, u li kienet dik il-htija li tnissel favur l-attrici l-jedd ghall-hlas tal-kumpens.*"

L-istess intqal mill-istess Qorti fis-sentenza ***Piju Bezzina vs. Indri Galea*** (deċiża fit-23 ta' Novembru 1984).

F'dan il-każ, filwaqt li l-atturi jilmentaw dwar l-attitudni tal-konvenuti, li skonthom ma kinitx ikkaratterizzata minn sens ta' ċivilità, naqsu milli jippruvaw li kienu effettivament l-istess konvenuti li kkawżaw il-ħsarat relattivi. *Se mai*, kienu l-kuntrattur u l-ħaddiema mqabbdin mill-atturi li kkawżaw il-ħsarat, u mhux il-konvenuti nfushom.

Żgur li ma kinux il-konvenuti li waddbu l-ġebel u t-trab fid-*drive-in* tal-atturi. Lanqas ma jista' jingħad li kienu l-konvenuti li kkawżaw ħsarat fix-*shaft* jew fit-tank tal-ilma jew li waddbu loqom tas-sigaretti fid-*drain* li tagħti għall-bir tal-atturi. Lanqas ma jista' jingħad li kienu l-konvenuti li għalqu l-ventilaturi u b'riżultat ta' dik l-azzjoni, it-*tumble dryer* tal-atturi ġarrbet xi ħsarat. *Multo magis*, lanqas jirriżulta li l-konvenuti kienu jafu eżattament fejn kienet sitwata t-*tumble dryer* tal-atturi u mingħajr tali informazzjoni, żgur ma setgħux jieħdu miżuri sabiex jevitaw li jimblukkaw il-*vents*.

Fi kliem ieħor, it-Tribunal qiegħed jgħid li hija possibilità remota għall-aħħar li kienu l-konvenuti li taw struzzjonijiet lill-ħaddiema mqabbdin minnhom sabiex jaġixxu b'mod traskurat u jikkawżaw ħsarat lill-atturi.

Meta l-konvenuti qabbdu lill-kuntrattur u lill-ħaddiema tiegħu, huma kellhom kull jedd li jistennew li bix-xogħlijiet imwettqa minnu, huwa ma jagħmel ħsara lil ħadd. Il-kuntrattur u l-ħaddiema tiegħu, bħala nies tas-sengħa, huma mistennija li jkunu jafu x'inhuma jagħmlu u għalhekk m'hemmx bżonn li l-konvenuti – li aktarx ma jkunux esperti – jissorveljaw ix-xogħlijiet b'għajnejn ta' ajkla. Il-kuntrattur huwa mistenni li jkun responsabbli biżżejjed sabiex jagħmel xogħol tajjeb u ma jagħmel ħsara lil ebda terz. Jekk jonqos minn tali obbligu, huwa <u>hu</u> li għandu jwieġeb għall-ħsarat magħmulin minnu, u mhux dawk li jkunu qabbduh.

Dwar din il-materja, it-Tribunal jirreferi *in extenso* għas-sentenza tal-Qorti tal-Appell fl-ismijiet ***Malcolm Harwood vs. Joseph Aquilina et*** (deċiża fis-27 ta' Jannar 2003), fejn intqal:

> "*Jinhass opportun f'dan l-istadju li jigu puntwalizzati u sottolinejati d-doveri li b'ligi huma imposti kemm fuq il-kuntrattur, kif ukoll fuq l-Arkitett, inkarigati mill-ezekuzzjoni ta' xoghol ta' kostruzzjoni, anke ghaliex dawn bhal kull haddiehor iwiegbu ghal hsara li tigri bl-ghemil taghhom jekk ma juzawx id-diligenza, prudenza jew hsieb ta' missier tajjeb tal-familja (Artikolu 1032(1), Artikolu 1033 tal-Kodici Civili);*
>
> *Jinghad a propositu fil-kawza fl-ismijiet "Marianna Cini pro et noe –vs- Paolo Galea et", Appell Civili, 27 ta' Ottubru 1958, illi "ma jistax ikun hemm dubju li perit li jigi nkarigat mill-kostruzzjoni ta' fond ghandu d-dmir li jassigura ruhu li l-kostruzzjoni tal-bini lilu fdata, specjalment ghal dak li hi solidita` ssir sewwa u skond is-sengha; anzi principalment, skond il-ligi, dan id-dover jaqa' fuqu aktar milli fuq il-bennej; u huwa l-perit dak li jassumi quddiem l-awtorita` kompetenti r-responsabilita` tax-xoghol li tieghu jkun ser jiehu d-direzzjoni. Dover ghalhekk, formalment assunt u mpost mill-ligi, tal-perit, hu dak illi juza l-abilita` u d-diligenza mehtiega biex fl-ezekuzzjoni ta' dak il-bini xejn ma jsir li jista' jikkaguna perikolu jew hsara; huwa dmiru li jara li l-bennejja li jkunu ser jahdmu tahtu jkunu licenzjati, u anke jekk licenzjati, ghandu jidderiegi huwa nnifsu u jissorvelja x-xoghol, b'mod li ma jhallix isiru operazzjonijiet kontra s-sengha u li jikkrejaw perikolu. Mhux bizzejjed ghall-perit li jistaqsi lill-bennej x'inhu jaghmel, imma ghandu jaccerta ruhu personalment u direttament x'ikun qed isir, u huwa responsabbli ghad-danni jekk l-ghemil tieghu juri negligenza...";*

> *In kwantu ghall-appaltatur, il-Qrati taghna kemm fid-decizjoni appena citata u riportata a Vol. XLII P I p 517 kif ukoll fi skorta ta' ohrajn irribadew il-principju illi "l-appaltatur ghandu jezegwixxi x-xoghol lilu kommess fis-sens li huwa ghandu l-obbligu wkoll li jara li dan ix-xoghol ikun sejjer isir utilment u mhux b'mod li 'l quddiem juri difetti. F'kaz bhal dan hu ghandu mill-ewwel ma jaghmilx ix-xoghol jew ikollu jirrispondi ghad-difetti li jigru 'l quddiem" (Mario Blackman –vs- Carmelo Farrugia et nomine" Appell Kummercjali, 27 ta' Marzu 1972, u s-sentenzi fiha citati);*
>
> *Huwa indubitat illi l-azzjoni hi wahda "ex contractu". Dan isib konferma mill-ispjega li jaghti r-Ricci ("Diritto Civile", Vol VIII para. 242) " ...l'obbligazione dell' architetto e dell' imprenditore verso il proprietario committente dell' opera ha radice nel contratto. Ora le obbligazioni derivanti dal contratto sono rette da norme diverse da quelle che regolano le obbligazioni nascenti da delitto o quasi-delitto; dunque una specie di obbligazione non puo` confondersi coll' altra.""*

Għalhekk, it-Tribunal ma jistax jifhem għaliex ma ġewx imsejħin fil-kawża l-kuntrattur jew kuntratturi involuti u l-ħaddiema li ħadmu.

Għaldaqstant, it-Tribunal ser jgħaddi sabiex jiċħad it-talbiet kollha tal-atturi.

<u>Deċide</u>

Għaldaqstant, wara li sema' l-provi, it-Tribunal jaqta' u jiddeċiedi din il-kawża billi jiċħad it-talbiet kollha tal-atturi u jordna, bit-tħaddim tal-Art. 223(1) tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta, l-ispejjeż tal-kawża jitħallsu kollha mill-atturi.

AVV. JULIANA SCERRI FERRANTE
B.A., L.P., Mag. Jur. (Int. Law), LL.D.
Ġudikatur